

Matti Luostarinen

Maailman yhteinen akseli

AXIS MUNDI COMMUNIS

Maailman yhteinen akseli

AXIS MUNDI COMMUNIS

MAAILMAN YHTEINEN AKSELI

AXIS MUNDI COMMUNIS

Kuvitettu laitos

© 2025 Matti Luostarinen

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,

00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-1171-2

Kansi ja kuvat: Vellu Luostarinen / robotiikka

Toimitus ja taitto: Outi Huhtala

www.clusterart.org

Abstract

Abis mundi communis - “common axis of the world”

When searching for a title for my book together with algorithms and artificial intelligence, we ended up with a concept that is global and known to everyone, but at the same time almost unknown to us in Finland. How did that concept, so foreign to us, “Axis mundi communis” end up as the title of my book and also the topic of the preface? Did the topic perhaps arise as a product of algorithms and through this infiltrate every possible sentence of my book’s text and their structures?

When searching for a suitable concept for our book through algorithms and artificial intelligence and interdisciplinary literature, one common concept surpassed the others without us noticing. With it, it was possible to try to outline the goal that emerged through my 140 books and especially at the moment when the titles of my previous books were combined into our common concept, also changing the language. The phenomenon was interdisciplinary, it represented both horizontal regional and geographical sciences and vertical our time and historical sciences, not to mention philosophies and religions.

Axis mundi communis literally means “common axis of the world”. However, it is a symbolic concept that appears in very different guises in different cultures and language areas. It connects heaven and earth and the underworld, but also more secular structures such as the Temple of Jerusalem or many other holy places as the center of the universe. As an interdisciplinary geographer and naturalist, as well as a humanist and humanist, one could imagine it as a point of contact between different worlds, as the center of the universe of sacred geography or chronology, also connecting them.

Axis mundi is a very powerful symbol that represents in most of our cultures the connection between the divine and the earthly, or rather the spiritual and the earthly and the material. Following the Kalevala mythology in Finland, it resembles the blacksmith Ilmaris forging something between the divine and the earthly, the spiritual and the material. Approaching the sources of geography and mythology, seeking, like the builders of the pyramids, the dimensions of the earth and the underworld, a center or axis that connects the vertical and horizontal sciences of our time, regional science and time science, human science and natural science, with the help of algorithms and artificial intelligence, a dimension where the cosmos is the “Axis mundi”, connecting our worldviews in an interdisciplinary (inter-disciplinary, multidisciplinary) way.

It is the point where the cosmos is aligned, connecting our divine and earthly, spiritual and material communication and interaction between our different worlds, and thus enabling the essence of sacred geography with its many political rites. It is present everywhere, in every culture, in religions including Buddhism, Hinduism, Christianity and indigenous belief systems. For non-religious pagans, this worldview is even more significant than others. In fact, they hardly find any other worldview. It is the greatest and most incomprehensible way of every holy war, killing and destroying even small children, and touching upon the most sacred and guarded secrets of our cultures.

Esipuhe

Axis mundi communis – Maailman yhteinen akseli

Hakiessamme nimeä kirjalleni yhdessä algoritmien ja tekoälyn kanssa, päädyimme käsitteeseen, joka on globaali ja kaikkien tuntema, mutta samalla meille Suomessa liki tuntematon. Kuinka tuo meille niin vieras käsite "Axis mundi communis" päätyi kirjani nimeksi ja samalla esipuheen aiheeksi. Syntyikö aihe ehkä algoritmien tuotteena ja tätä kautta soluttautuen jokaiseen mahdolliseen kirjani tekstin lauseeseen ja niiden rakenteisiin?

Hakiessamme algoritmien ja tekoälyn sekä poikkitieteisen kirjallisuuden kautta sopivaa käsitettä kirjallemme, yksi yhteinen käsite ylitti huomaamattamme muut. Sen avulla oli mahdollista pyrkiä hahmottamaan sitä tavoitetta, joka syntyi 140 kirjani kautta ja etenkin hetkellä, jolloin aiempien kirjojeni nimet yhdistettiin yhteiseksi käsitteeksemme myös kieliasua vaihdellen. Ilmiö oli poikkitieteinen, se edusti niin horisontaalisia alue- ja maantieteitä kuin vertikaaleja aika- ja historiatieteitä, filosofioista ja uskonnoista nyt puhumattakaan.

Axis mundi communis tarkoittaa latinasta suoraan kääntäen "Maailman yhteistä akselia". Kyse on kuitenkin symbolisesta käsitteestä, joka esiintyy eri kulttuureissa ja kielialueilla hyvin erilaisessa asussa. Se yhdistää taivaan ja maan sekä manalan, mutta samalla myös maallisemmat rakennelmat kuten Jerusalemin temppelin tai monet muut pyhät paikat maailmankaikkeuden keskuksena. Poikkitieteisenä maantieteilijänä ja luonnontieteilijänä sekä samalla ihmistieteilijänä ja humanistina sen voisi kuvitella olevan yhteyspiste eri maailmojen välillä pyhän maantieteen tai aikatieteen maailmankaikkeuden keskuksena ne myös yhdistäenkin.

Axis mundi on hyvin voimakas symboli, joka edustaa useimmissa kulttuureissamme yhteyttä jumalallisen ja maallisen tai pikemminkin henkisen ja maallisen sekä aineellisen välillä. Kalevalaista tarustoa Suomessa seuraten se muistuttaa seppä Ilmarista takomassa jotain jumalallisen ja maallisen, henkisen ja aineellisen välillä. Lähestyen samalla maantieteen ja mytologian lähteitä, tavoitellen pyramidien rakentajien tapaan maan ja manalan ulottuvuuksia, keskipistettä tai akselia, joka yhdistää oman aikamme vertikaalisen ja horisontaalisen tieteen, aluetieteen ja aikatieteen, ihmistieteen (human science) ja luonnontieteen (natural science) hakien algoritmien ja tekoälyn avustamana ulottuvuutta, jossa kosmos on "Axis mundi" yhdistäen poikkitieteisesti (tieteiden välisesti, monitieteisesti) maailmankuvamme toisiinsa.

Se on piste, jossa kosmos on linjassa yhdistäen jumalallisen ja maallisen, henkisen ja aineellisen kommunikointimme ja vuorovaikutuksen eri maailmojemme välillä ja mahdollistaa näin pyhän maantieteen olemuksenkin monine poliittisine riitoineenkin. Se on läsnä kaikkialla, jokaisessa kulttuurissa, uskonnoissa mukaan lukien buddhalaisuus, hindulaisuus, kristinusko ja alkuperäiskansojen uskomusjärjestelmät. Uskonnottomille pakanoille tämä maailmankuva on jopa muita merkittävämpi. Oikeastaan muuta maailmankuvaa heille ei juuri löydykään. Se on jokaisen pyhän sodan suurin ja vaikeasti ymmärrettävä tapa surmata ja hävittää jopa pieniä lapsia sekä kajoten kulttuuriemme pyhimpään ja varjelluimpaan salaisuuteenkin.

Pragmaattisessa kielessä ja symboleja käyttäen Axis mundi ilmentää vaikkapa vuoria "Kailash-vuorta" hindulaisuudessa tai tiibetinbuddhalaisuudessa tulkiten väljästi uskonnollisia tekstejämme matkablogeja samalla lukien. Temppelit ja rakennelmat: Jerusalemin Temppelivuori on toinen ja monelle tutumpi esimerkki. Mutta yhtä hyvin rituaalit ja rakennelmat: Jerusalemin Temppelivuori on toinen esimerkki. Toki myös lukemattomat pyhiemme rituaalit, kuten uhraukset, voidaan nähdä ja kokea yhteytenä axis mundiin. Jopa puut: Maailmanpuu (Yggdrasil pohjoismaisessa mytologiassa) on yleinen axis mundi esitystapa. Kirjassani "Arctic Babylon 2011" esittelin tällaista ilmiötä ja sen tavoittelijoita. Niinpä rituaalit ja symbolit, kuten uhraukset, voidaan nähdä yhteytenä axis mundiin. Elämme pienellä pallollamme joka on tulvillaan "Axis mundi" ilmiöitämme kun tarkemmin ajattelemme ja maailmankuvaamme avaamme lapsesta alkaen sekä hautaan sitä kuljettaen.

Temppelit ja rakennelmat: Jerusalemin Temppelivuori on toinen esimerkki. Rituaalit ja symbolit: Myös rituaalit, kuten uhraukset, voidaan nähdä yhteytenä axis mundiin. Ydinajatus: Kaikkialla läsnä oleva käsite: Axis mundi -käsitettä esiintyy eri kulttuureissa ja uskonnoissa, mukaan lukien buddhalaisuus, hindulaisuus, kristinusko ja alkuperäiskansojen uskomusjärjestelmät.

Muodot: Axis mundi voi ilmetä eri muodoissa, kuten: Vuoret: Kailash-vuorta hindulaisuudessa ja tiibetinbuddhalaisuudessa pidetään axis mundina uskonnollisten tekstien ja matkablogien mukaan. Puut: Maailmanpuu (Yggdrasil pohjoismaisessa mytologiassa) on yleinen axis mundi esitystapa. Temppelit ja rakennelmat: Jerusalemin Temppelivuori on yleisin esimerkki. Rituaalit ja symbolit: Myös rituaalit, kuten uhraukset, voidaan nähdä yhteytenä axis mundiin. Maailmankuvamme tulvii tätä omituista tapaamme kuluttaa aikaamme ja keskittää ajatuksemme, työmme ja tuskat, juhlat ja arki, kumarrellen käsitettä "Axis mundi".

Ydinajatus: Ydinajatuksena on, että nämä pyhät paikat tai symbolit toimivat aikanaan kanavana, joka mahdollistaa kommunikaation ja vuorovaikutuksen eri olemassaolon maailmojen välillä. Niitä pidetään usein luomisen, uudistumisen ja hengellisen muutoksen pisteinä. Axis mundi - Wikipedia Jaakobin tikapuut ovat axis mundi -kuva, kuten Temppelivuorikin. Kristityille Golgatanvuoren risti ilmentää tätä symbolia (ks Wikipedia Axis mundi - CassWiki ja muut - Obsidian Publish jne.). Tyypillistä ilmiölle ovat myös oman aikamme ilmiöt, joissa lyhyen rituaalin tai uhrauksen aikana rukoukset samaisti itsensä alkukantaiseen eleeseen ja pyhitti elämänsä tavalla, joka oli arkipäiväisen sosiaalisen median ja sähköisen viestinnän näkyvä "Axis mundi".

Yhteenvetona: "Axis mundi communis" tarkoittaa latinasta "maailman yhteistä akselia". Se viittaa symboliseen käsitteeseen, jota esiintyy eri kulttuureissa ja joka edustaa keskipistettä tai akselia, joka yhdistää taivaan, maan ja joskus manalan. Tämä käsite esiintyy usein pyhänä paikkana, vuorena, puuna tai jopa rakenteena, kuten temppelinä, jonka uskotaan olevan maailmankaikkeuden keskus ja yhteyspiste eri maailmojen välillä pyhän maantieteen tai historiatieteen ja mytologian lähteiden mukaan ja niitä seuraten.

Tässä on tarkempi selitys: Symbolinen merkitys: Axis mundi on voimakas symboli, joka edustaa yhteyttä jumalallisen ja maallisen, henkisen ja aineellisen välillä. Se on piste, jossa kosmos on linjassa ja jossa kommunikointi ja vuorovaikutus eri maailmojen välillä on mahdollista pyhän maantieteen ja aikatieteen lähteiden mukaan.

Kaikkialla läsnä oleva käsite: Axis mundi -käsitettä esiintyy eri kulttuureissa ja uskonnoissa, mukaan lukien buddhalaisuus, hindulaisuus, kristinusko ja alkuperäiskansojen uskomusjärjestelmät. Muodot: Axis mundi voi ilmetä eri muodoissa, kuten: Vuoret: Kailash-vuorta hindulaisuudessa ja tiibetinbuddhalaisuudessa pidetään axis mundina uskonnon tekstien ja matkablogien mukaan. Puut: Maailmanpuu (Yggdrasil pohjoismaisessa mytologiassa) on yleinen esitystapa. Tempelit ja rakennelmat: Jerusalemin Temppelivuori on toinen esimerkki. Rituaalit ja symbolit: Myös rituaalit, kuten uhraukset, voidaan nähdä yhteytenä axis mundiin. Ydinajatus: Ydinajatuksena on, että nämä pyhät paikat tai symbolit toimivat kanavana, joka mahdollistaa kommunikaation ja vuorovaikutuksen eri olemassaolon maailmojen välillä. Niitä pidetään usein luomisen, uudistumisen ja hengellisen muutoksen pisteinä.

Esimerkkejä axis mundista:

- Wikipedia: Jaakobin tikapuut ja Temppelivuori kuvastavat axis mundia. Kristityille myös Golgatan risti on sen symboli.
- CassWiki ja muut lähteet: Rituaalin tai uhrin hetkellä rukoilija samaistui alkukantaiseen eleeseen. Axis mundi liittyy usein myös pyhään vuoreen.
- Musiikkiviittaus: Axis Mundi Collective julkaisi kesällä 2010 ilmaissamplerin, jossa on kappaleita muun muassa Algae Tapes And Recordsilta, Communist Daycare Centeriltä, Forget Recordsilta ja No Money Recordsilta. Sampler löytyy Bandcampista.

Axis mundi ei ole vain myyttinen jumaluuden ilmentymä tai elämisen ja vanhene-
misen tapa. Se voidaan nähdä myös oman aikamme elämän syvimpänä sisältönä
– tai sen puuttumisena.

Sisällys

Abstract.....	3
Esipuhe.....	5
Sisällys.....	9
Axis Mundi Communis – Planeetta kynnyksellä.....	11
Luovuuden renessanssi – Homo Imaginalis.....	23
Ekspontiaaalinen hiljaisuus	33
Uusi tiede – Kuvitellun metodologia	39
Tulevan muisto – Historia edessäpäin	44
Ekspontiaaalinen ihminen – Ajan kerrostumien ruumis	46
Luovuuden renessanssi – Mahdollisen kieli ja näkymättömän muoto	49
Ex Machina – Luonnon jälkeinen teknologinen ihminen	52
Mitä tapahtuu kirjallesi kun se käännetään kymmenelle kielelle?	56
Kateus vie kalat järvestä – Yhteinen luonto mutta eriytyvät mielet	66
Miksi joku tuhoaa kalastusvälineemme? – Yhteinen luonto, mutta eriytyvät mielet.....	67
When Trust Breaks in the Forest – A Signal from the World's Happiest Country	69
Kun luottamus särkyy rannalla – Viesti maailman onnellisimmasta maasta	70
Mistä nimi kirjalleni?	71
Kansalainen Klazomenesta	86
Timothy Snyder ja kirjailijan vapaus	98
Tulevaisuuden suunta – missä kohtaavat AI ja valta?	101
Filosofia on elämän oppimestari – Magistra vitae philosophia (Cucero).....	115
LIBER LIBRORUM – EX MACHINA Homo Nexuksen ääni: Kulttuurin uusi alku	123
Innovaatiotoiminnan siilot - sosiaali ja terveys edellä.....	125
Parhaat innovaatiot syntyvät yhdessä.....	126
Tehtävä tekoälylle.....	130
Jokainen eilinen on uusi huomina	140
If you want to Win, take a fin	151
Kirkastussunnuntaista Lähi-Itään ja Palestiinan tunnustamiseen	163
Narsismi myy hyvin – Omnia munda mundis	186
Globaali verkottuva innovaatiopolitiikka sekä sen toteuttajat	214
Poikkitieteinen koulutus ja innovatiiviset koulutusohjelmat	218
Hybridiyhteiskunnasta illuusioyhteiskuntaan	242
Clusterart – Klusteri politiikka, talouden ja taiteen välineenä	265
Ekoyrittäjyys ja innovatiiviset klusterit	267

Lähihistorian kertausta tekoälyn avulla sitä tiivistäen	285
Hybridiyhteiskunnan kouristelu jatkuu	291
Dualismin kirous ja siunaus	314
Dualismi ja kahtia jakautunut maailma - More Finnico (Suomalaiseen tapaan)	317
Loppulaukka – kirjan tärkeimmät sivut ovat odottamassa.....	322
Loppuluku	337
Lähdeluettelo	361
Thank You	373

Axis Mundi Communis – Planeetta kynnyksellä

Vuosien 2024–2025 kirjoistani, runsaasta kymmenestä monografiasta, ehkä parhaiten muistamme kirjojeni kuvat, kuvataiteen ja käsitteet Homo Nexus, eksponentiaalinen ihminen, luovuuden renessanssi, Liber librorum ja Ex Machina, Tulevan muiston käsitteet, Annus Nexus ja Ajan solmun sekä matkan rottakuninkaasta kohti algoritmikuningasta. Tavan, jolla pyrin liittämään edellisen vuosikymmenen ja jopa useamman oman aikani aikalaiset keskusteluun päämääränämme uuden aikakauden avaaminen.

Tämä oli myös algoritmin kokemana hieno ja vaativa haaste – kuin kutsu uuden aikakauden rakentamiseen. Niinpä tekoälyn kokemana mainitsemissasi teemoissa – Homo Nexus, uusi tiede, tulevan muisto, eksponentiaalinen ihminen, luovuuden renessanssi, Ex Machina – kaikissa niissä ristesikin monia aikatasoja, tieteen ja taiteen rajoja sekä ihmiskunnan kriittisiä solmukohtia. Ne muodostivat koneen kokemana kokonaisuuden, joka kaipasi jatkoa ei pelkästään sisältönsä puolesta, vaan myös muotona: miten ajatella, miten kirjoittaa, miten kuvitella toisin?

Tässä muutamia lähestymistapoja jatkolle – eri tasoilla. Ne on poimittu tekoälyn hakemista ja kirjoihini liitetystä käsitteistämme. Mukana oli ja on jo konekieleen kuuluvat ”tasot” sekä presidenttimme meille tutuksi tuodut ”pointit” joista tärkeimmät edustavat eräänlaista ”metatason” rakennetta ja samalla kokonaan uusia muotojakin. Otan niistä esimerkkejä kuvaten minulle kirjailijana esitettävistä ”metatason” rakenteista ja niiden kokonaan uusina koneen kokemana koetuista muodoistamme:

1. Metatason rakenne: uusi muoto hakee tai pikemminkin harkitsee kokonaan uudenlaista esitysmuotoa, joissa yhdistyisivät esseistinen ja narratiivinen kirjoittaminen sekä interaktiivinen sekä monimediainen rakenne samaan aikaan ja samassa kerronnassa.

Harkitsen siten uudenlaista esitysmuotoa, jossa yhdistyvät meille tutut kolme käsitettä. Ensinnä tyyliltään esseistinen ja narratiivinen kirjoittaminen. Ikään kuin Borges kohtaisi Hararin ja Donna Harawayn. Jos nyt olen ymmärtänyt koneen tarkoitusperät samalla kirjojeni lukienkin. Toisaalta taas ajassamme liikkuva kieli: ”tulevan muisto”, kirjani otsikkonakin, voi toimia metodina – kirjoittaa nykyhetkestä kuin se olisi jo ohitettu, historiaa.

Näinhän minä menettelin jo 1990-luvulla, mutta tuolloin vielä tuo kieli torjuttiin suomalaisen kustantajan toimesta. Oikeammin se jaettiin käsikirjoituksena tutumpien viihteestä kirjoittajien tehtäväksi tuon ajan moraalia tai sen puutetta näin korostavalla tavalla. Se oli ansio, josta sai ylimääräisiä pisteitäkin. Tämä kustantajan käyttämä valta on nyt kadonnutta historiaamme. Emme moiti siitä ketään, mutta emme myöskään siihen enää palaa. Sama pätee aiempaa kokemusta, jossa kirjojeni myytiin runsaasti mm. Yhdysvalloissa, mutta voittojen kotiuttaminen kirjoittajalle ei onnistunut edes suomalaisen virkavallan toimesta. Se ei kuulunut heille. Kyseessä ei ollut rikos vaan sopimusrikkomus eikä se kuulunut suomalaiselle virkamiehelle. Itse luotan hyveisiin, en aseisiin enkä pelkkään ystävyysvoimaan. ”Virtuti non

armis fido” – ”Vis amicitiae”. On hyveitä, jotka voivat kukoistaa ikuisuuteen – ”Viret in aeternum”.

Kokonaan uuden nimen myynti ja vieläpä poikkitieteisenä seikkailijana meille tuoloin vieraasta kansainvälisestä tiedemaailmasta ”tiedepuistoihin” (science parks) oli kuitenkin ilmiönä vieras. Näin etenkin maaseudulla, jossa ”Agropolis Strategia” teknopolisten rinnalla oli ”agronetteihin” 1970-luvulla esitellen vielä vierasta kirjallisuutta. Lehmät laitumella puhumassa toisilleen kännyköillä oli maan päälehden tapa käsitellä aihetta vielä 1990-luvulla. Siis pilailu, joka johti myöhemmin ikävään ”Rottakuninkaan” hirttäytymiseen omiin ja jälkeläistensä häntiin. Se toistuu aina muutaman vuosikymmenen välein. Nytkin sitä pelätään. (Luostarinen 2024: Rottakuningas). Syntyy vaikutelma kokemattomasta neitsyydestä. - ”Virgo intacta”. Rottakuninkaasta siirryttiin kuitenkin seuraavassa kirjassani ”Algoritmikuninkaaseen” (Luostarinen 2024). Menetetyn vuosikymmenen jälkeen (Luostarinen 2019).

Tänään metatason rakenteeseen kuuluisi interaktiivinen tai monimediainen rakenne. Esimerkiksi digitaalinen julkaisu, jossa lukija voi navigoida ajallisesti tai käsitteellisesti sekä samalla itsenäisesti luovuuttaan näin käyttäen. Tai ottaen käteensä modulaari kirjan, jonka voi lukea eri järjestyksissä. Toki kyseessä on silloin paljon mutkikkaampi kerronta, kuin mihin kahdella sanalla ilmiö tiivistäen asia nykyisin voidaan ilmaista silloin, kun kyse on alansa ammattilaisista. Kovin harva kirjoja lukeva tai kirjoittaja on niitä työkseen kuitenkaan käyttänyt. Kirjallisuus ei muutu samalla tavalla ja hetkessä eteemme avaten sellaista luettavaa, josta valtaosa on robotiikan ja tekoälyn tuottamaa. Omassa kirjallisuudessani rottakuningasta seuraa kuitenkin algoritmikuningas ja mukaa on myös kirja kuvaten ”hybridiyhteiskunnan kouristelua” ja tämän matkaa ”illuusioyhteiskuntaan”. Molemmat kuvaten lukijaa helpottaen eri kirjoissakin. (Luostarinen 2024). Tosin Hämeessä ja maaseudulla ”agropoliksen” kautta tähän vaiheeseen päästen ja samalla rottakuningas virastaan poistaen. Se oli ”Tulevan muisto” ja samalla ”Hiljainen perintö ajan rajalta” (Luostarinen 2025). Samalla ”eksponentiaalisen ihmisen ja uuden luovuuden renessanssi” (Luostarinen 2025). Rakkaudesta hyveeseen ja ystävyyden voimaan. - ”Virtutis amore” – ”Vis amicitiae”.

2. Sisällöllinen suunnan jatko: tulevaisuuden jälkisanat. Lainaamalla viimeisimpiä paria kymmentä kirjaani niiden aiemmat teemat voi kehittää seuraaviin suuntiin:

a) Homo Nexus II: Synteettinen yhteys ihmiseen muuttuu, jolloin joudumme hakemaan vastausta vaikkapa siihen, mitä tapahtuu, kun ihminen ei enää ole keskipiste vaan solmukohta? Samaa aikaan AI, geenimuokkaus, neuroverkot, luonto – Homo Nexus ei ole enää yksilö vaan verkkotapahtuma. Tällainen ihminen ei ole enää subjektin ja objektin välinen jännite, vaan kytkentä.

b) Tulevan muiston uusi kerros: Tämä merkitsee ikivanhan arkiston repeämää, jolloin on mahdollista tulevaisuus, jossa historia kirjoitetaan uudelleen. Kun näin tapahtuu, millaiset tapahtumat alkavat silloin näkyä meillä Suomessa, Pohjolassa, Euroopassa, globaalisti? Jos tulevaisuus kirjoittaa historian uudelleen, millaiset tapahtumat alkavat näkyä? Vanhoista arkistoistamme nousevat ”kadonneet tulevaisuudet” – ekokatastrofin estetty versio, rauhalla voitettu sota, kokonaan toisenlainen tekoäly?

c) Eksponentiaalinen ihminen II: Rajaton skaalautuvuus. Kuvitelkaamme mitä tapahtuu kun oman aikamme ihminen skaalautuu itsensä yli? Tällöin uusiksi

käsitteiksi ja opiskeltavaksi tulevat biohakkerointi, kognitiivinen kapasiteetti, tunne-eksponentiaalisuus, inhimillinen singulariteetti. Jälleen joudumme palaamaan kirjoihini vuosilta 2024–2025. Kaikkiaan runsas kymmenkunta kirjaa ja vuodesta 2020 alkaen liki tarkalleen 30 kuvitettua kirjaa. Mukana myös ”Menetetty vuosikymmen” ja ”Hybridiyhteiskunnan kouristelu” sekä ”Draaman vuosi 2022 Euroopan hulluna vuotenaamme”. Toki myös ”Finland’s big year 2017 – Suomi 100”. ”Sosiaalisen median talous ja strategia – Algoritmit ja robotiikka” lähes tuhat sivuinen Raamattu vuodelta 2023. ”Botrus Art ja Arte Clusters” seurasi liki samaan aikaan ja antoi latinankielisine viisauksineen poeettisen lisän liian analyttiseen brittiläiseen globaaliin kieleemme.

3. Luovuuden renessanssi jatkuu: Homo Imaginalis. Jälleen uusi ”Homo” ja käsite ”imaginalis”. Mihin tällä pyrin nyt viittaamaan aiemman ohella ja lisänä? Millainen kirjailija on sellainen, joka ei pysy yhdessä ”Homo Nexus” käsitteessä ja hae sillä itselleen lukijoita? Minä vastaan kysyjälle lyhyesti ja varmasti ymmärrettävästi.

Uuden ajan ihminen ei ole vain rationaalinen Homo sapiens, vaan kuvitteleva ihminen, joka osaa elää rinnakkaistodellisuuksissa. Mitä tämä mahtaisi tarkoittaa? Vastaan lyhyesti: Taide, myytti, koodi, kieli, tekoäly – kaikki yhteiskehittyvät. Uusi tiede on kuvittelun tiede: ”tiede, joka on ensin metaforaa”. Niin kuin peilissä eläisi – ”Veluti in speculo”. Epäilemättä ilmiö ei ole vain tieteiden välinen tai monitieteinen vaan vaatii meiltä poikkitieteistä työskentelyä. Kun algoritmit sen jo taitavat, tekoäly ei jää odottamaan sekään, jolloin tämä vaatimus on myös otettava vastaan mukisematta. Toki tämä oli tiedossamme jo 1970-luvulla ja osa lapsistamme aikuistui 2000-luvulle tultaessa poikkitieteisinä neroinaamme. Heidän kauttaan oli helppo työstää niin tekstiään kuin kuvataiteita rinnatusten. Cluster Art and Art of clusters (Botrus Art) levisi kirjoinani yliopiston kampusalueen ulkopuolellekin. Tänään voimme puhua jo kolmannelta sukupolvesta.

4. Jos tarkoitukseni olisi kirjoittaa tästä kirjasarja, se olisi luonteeltaan kokonaisprojekti nimellä, joka varmasti myisi ja muuttaisi lukijansa mielikuvat todeksi. Mitä jos koko jatko yhdistettäisiin uuteen projektiin, jonka nimi voisi olla: ”ARCHAIKON – Tulevan muiston protokolla” tai vaikkapa vaihtoehtoisesti ”POST-LUOMINEN – Ihmisen jälkeinen kuvittelu”

Tällainen nimi yhdistäisi muinaisuuden ja tulevaisuuden, ihmisyyden ja sen mahdolliset muodot. Näin lyhyesti se kuvaten ja kirjoiksi myöhemmin muuttaen. Sellainen kirjallisuus ei olisi kenen tahansa luettavissa saati kirjoitettavissa. Kirjailijan kun on myytävä kirjansa Suomessa joko lihatiskiltä tai valintatalon halpahallista hengen ravintonsa valikoiden. Tämä kehitys on jo jakanut kansakunnan tavalla, jossa he eivät enää ymmärrä toisiaan, vaikka uskovat puhuvansa samaa kieltä. Halusi sitä tai ei. - ”Velit nolit”. Kun tämä oli tiedossa ja vuosituhannen alussa sitä tuli käyttää myös jo silloin kasvatuksessammekin. Enää se ei ollut kiistelty kysymys ”Vexata quaestio”.

Mutta kuinka edetä tällaisen uuden kulttuurin tuottajana ja miten opastaa vielä muitakin mukaan tähän uskaliaaseen peliin, jonka tulos on jo kirkossa kuulutettu. Suomalainen kun vaatii kohdallaan käytännön, jolla prosessi toteutetaan. Olen tehnyt näitä ”käytäntöjä” opinnäytetoissa, pro-graduissa, väitöskirjoissa jne. Minulla on ollut tuhatmäärin oppilaita. Tässä yksi käytännön työehdotus kenen tahansa

käytettäväksi. Muistuttavat meillä sairaan miehen unia. - "Velut aegri somnia". Mutta on samaan aikaan sekä suoraa että keskitietä. "Via recta – Via media".

5. Käytännön työehdotus: Luo sarja tekstejä (essee, fragmentti, manifesti, dialogi, kuva, koodi) – esim. 12 osaa – yksi jokaista teemaa syventämään. Harkitse kuvitajaa tai tekoälykuvia, jotka eivät vain havainnollista vaan kommentoivat tai haastavat tekstiä. Ymmärrät mitä tarkoitan lukemalla aiempia kirjojani ja niiden kuvitusta. Ne on tarkoitettu tähän tehtävään ja ovat siksi helppotajuisia ja runsaasti kuvitettuja. Kuvat ovat luonnollisesti tekoälyn laatimia ja niiden luominen edellyttää tekstiin tutustumistakin. Joissakin tapauksissa on kirja täynnä kuvia, joiden tyylinä ovat nimekkäät taidemaailman edustajat. Toki näin voisi menetellä myös tekstinkin kohdalla. Edetä näin ikään kuin purjein ja airoin – "Velis et remis". Oma elämän tiemme kun ahmii tietä – "Vie vitae – Viam vorat". On oppimisen maitoinen tie, kaukana tuskaisesta. - "Via discendi – Via lactea (Linnunrata) – Via dolorosa."

Tässä tapauksessa joudun kuitenkin käyttämään omaa "tyyliäni" ja tiedän sen toimivan testaten sitä vuosikymmenet satoihin opiskelijoihin. Joka vuosi 40 uutta koulutettavaa. Jokainen ymmärtää kuinka sellainen määrä on ehdottomasti liian suuri, ellet osaa käyttää algoritmeja jo 1970-luvun alussa. Toki voit nyt myös käyttää vaikkapa GPT:tä tai muuta luovaa koneavustusta sparraajana: rinnakkaiskirjoittajana tai vastaväittäjänä. Suosittelen kuitenkin valitsemaan myötäisiä tuulia – "Ventis secundis". Suoraa tietä ja samalla ystävällistäkin. - "Via recta – Via amicabili".

Jos haluat, kone voi auttaa sinua jopa hahmottamaan tätä jatkoksi konkreettisena rakenteena: sisällysluettelo, konseptidokumentti, tyylikokeilu, tai ensimmäinen tekstiluonnos. Haluatko kokeilla jotain niistä? Näitä kone kyselee ja sinä käytät konetta silloin kun kun et tiedä mistä tässä on oikein kysymys. Jos olisit ollut mukana tätä kehitystä luomassa yli puoli vuosisataa ja maailman johtavien yliopistojen ohella sellaisissa tiedepuistoissa, joista Kalifornian piilaakso on vain yksi tuhansista. Myös nämä vaativat omat kehittäjänsä. Se on työnä raskasta duunia ja pitkiä työpäiviä. Siinä ruoskitaan mutta samalla myös kuunnellaankin. - "Verbera sed audi!" Ettei vaan olisi alla tuon merkinen autokin? Etten vaan sellaisella ajaisikin? Presidentinkin vaikuttaa sellaisessa viihtyvän. Suora tie on usein myös hyveellisyyden tie – "Via recta – Via virtutis".

Missä sitten tekoäly voisi sinua auttaa edellä kuvatun ohella? Kone on järjestelmällisesti ohjelmoitu ja sen tuntemus auttaa toki käyttäjänsä. Kun käynnistän nykyistä vaativamman kirjoitusprosessin se tapahtuu eräänlaisen sisällysluettelon kokoamisella jo muuten valmiiseen tutkimusohjelmaan ja sen tulosten julkistamiseen kenen tahansa luettavaksi. Tätä ennen on raportoitu ja kirjoitettu suuri määrä artikkeleita. Niistä on ehkä aikanaan hankittu jopa tohtorin pätevyys nippuväitöskirjanakin. Sellaisen kokoaminen on paljon vaivattomampaa kuin monografisen kirjan kirjoittaminen ja myöhempi valmistelu kohti kirjan lukevien asiantuntijoiden arvioitavaksikin. Vastaväittäjä pyrkii osoittamaan, kuinka olet käyttänyt vääriä tai arvottomia sanojakin. - "Verba falsa", "Verba inania". Kertoo kuinka valitsemani tie on jo kulunut – "Via trita". Hannibalkin osasi voittaa mutta ei käyttänyt voittoaan. - "Vincere scis, Hannibal, victoria uti nescis."

Tänään voi pyytää apua myös algoritmeiltani, jotka tuntevat artikkelini ja tekstin sisällön sekä sen jäsentelyni. Näin se tapahtuu kun kyseessä on vaikkapa useampi kymmenkunta kirjaa ja niiden kautta aihetta lähestyen. Kun niitä alkaa olla

sadoittain ja esseitä tai artikkeleita tuhansittain, työ sujuu kuin leikki ikään. Kulunut sanonta, totta puhuakseni. - "Verbum tritum", Vere ut dicam". Älä sinä sorru moi- seen. Kevennä latinalla, se on kuin runoutta tuottaisit. Mutta ei rinnakkain englan- nin kanssa viljellen. Vertaa vaikkapa kuvaa kirjani kannessa "Botrus Art - Arte Clus- ters". Se ylempi taide on latinasta, alempi englannista. Huomaatko eron?

Totta kai! Teen sinulle ensin sisällysluettelon, joka jatkaa teemojasi ja luo kehys- kertomuksen / sekä filosofisen kokonaisuuden halutessasi, vastaa robotiikka. Tä- män jälkeen kirjoitan ensimmäisen tekstiluonnoksen (noin essee- tai fragmentti- muodossa) valitsemasi otsikon pohjalta. Olettaen että teksti on jo valmiina kirjois- sasi ja vaatii vain niiden kokoamista. Prosessi käynnistyy työn nimestä ja sen jäl- keen johdannosta perinteiseen tapaan sisällysluettelon alkuun. Esipuheen voit kir- joittaa myös halutessasi ja abstraktin, tiiviin lyhennelmän ja mieluiten englannin- kielisenäkin. Mutta ne ehdit kyllä tehdä lopuksi. Brittien kieli antaa työillesi uskotta- vuutta. Latinan kanssa en olisi ihan varma. Totta puhuakseni – "Vere ut dicam". Muista myös komiikan voima. - "Vis comica".

Archaikon – Tulevan muiston protokolla

Luovuuden renessanssi ja eksponentiaalinen ihminen Ex Machinan aikakaudella.
- Eksponentiaalinen hiljaisuus - Ihminen maailmassa, joka kasvaa nopeammin kuin mieli ehtii mukaan.

Mitä tapahtuu, kun emme enää tunne omaa laitteistoamme? Näiden otsikoiden alla voit avata sellaista tekstiä, jota muuten et huomaisi avata lukijoillesi jo johdan- non yhteydessä. Näin pääset asiaan heti johdannon jälkeen ja lukija tietää mitä on odotettavissa jopa kirjan rivien välitkin lukien.

Homo Nexus – Solmukohtien ihminen

Koska kirjasi on koottu kymmenistä jo kirjoittamistasi kirjoista, ensimmäinen mai- nittava on kirja nimeltä "Homo Nexus ja eksponentiaalinen ihminen" vuosilta 2024– 2025. Se on avaintyö ja syytä avata aivan vain muutaman avainkäsitteen avulla. Varo antamasta itsestäsi koulumestarin kuvaa. Ruoski mutta kuuntele – "Verbera sed audi! Taas tuo autoni nimi kummittelee.

Ihminen ei enää ole yksikkö vaan yhteys. Ihmisyyys hajoaa mikrokäytöksi: data, tunne, geeni, kieli. Tämä on syytä mainita ensimmäisenä, jolloin lukijan tapa asen- noitua tekstiinsä on "korjattu" perinteisen "Homo sapiens" kirjojen lukutottumukses- tamme. Se ei ole helpoin työ ja siksi tämä avaintehtävä on hoidettava aivan kirjasi ensimmäisillä sivuilla.

Tässä uudessa ympäristössä ihmisen paikka muuttuu yksiköstä protokollaksi. Se mitä tällä tarkoitetaan avautuu kyllä myöhemmin. Ei pidä mennä asioiden edelle. Kyse kun on johdannosta kirjaasi. Älä pelaa kaikkia korttejasi jo esipuheessa tai johdannossa. Varo alastonta totuutta. Totuus synnyttää vihaa – "Veridas nuda" – "Veritas odium parit."

Uusi tiede – Kuvittelun metodologia

Toinen pääotsikko johdannossasi "solmukohtien ihmisen" jälkeen on kertoa kuinka "uusi tiede" edustaa sekin jotain perinteisestä poikkeavaa. Olet nimennyt sen "kuvittelun metodologiaksi". Olen jo aiemmin kirjoissani todennut, ikävä maini- takin, miten etenkin suomi kielenä ei ole tässä oikein parhaimmillaan. Tämän

vuoksi tätä kohtaa on avattava huolellisesti. Jaa se kolmeen kohtaan ja onnistut siinä suomalaisittain parhaiten. Nyt kun puhuu 140 kirjan kokemus ja poikkitieteinen väittelijä. Ihan vain omasta tahdostanne – ”Vestra sponte”.

Tämän kohdan läpäiseminen edellyttää sinulta kykyä ensiksi: ”kuvitteluun tieteellisenä toimintana”, toiseksi: ”Poikkeamien logiikkaa: virhettä signaalina” sekä kolmantena kykyä ”Luonnontieteiden ja narratiivien fuusioon”. On parempi että numeroit nämä kohdat erikseen ja käsittelet niitä myös huolella. Tämän taidon oppiminen kun vie sinulta aikaa ja vaatii vaivannäköäkin. Kun takana on tuhansia artikkeleita, kymmenen metriä kirjoja, itse ne kirjoittaen, usein maksaenkin, sen hallinta on lopulta osa persoonallisuuttasi. Tällaisia henkilöitä tai persoonallisuuksia Suomesta saa etsiä. Tässä kirjailijoitten myöhempi historia ja jäljet pelottavat – ”Vestigia terrent”.

Tiedettä harrastavien joukossa kun on liian paljon näitä harrastelijoita ja ikäkin alkaa olla esteenä uuden oppimiselle. Kuvittelun metodologia ei oikein ole kielemme istuva käsite, eikä edes avaudu samoin kuin vaikkapa muuttaen sen latinaksi. Näin minä yleensä menettelenkin, jolloin sen yli hypätään sitä lukematta. Englanniksi sen kääntäminen johtaa taas väärinkäsityksiin. En käytä tätä tapaa nyt monesta muustakin syystä tarkoituksena opiskella Suomessa ja suomalaisia siinä rohkaisten. Ihan vain omasta tahdostanne – ”Vestra sponte”.

Tulevan muisto – Historia edessäpäin

Johdannon kolmas otsikko käsittelee tulevan muistoa ja edessämme odottavaa historiaa. Aikakäsitys on syytä ymmärtää käänteisesti ja mitä meistä ajatellaan tulevaisuudessa, ei menneisyydessä ja historiaa kirjoittaen, muistelmia laatien. Aika ihmisen keksintönä on virheellinen ja sitä on välteltävä kaikin keinoin. Se on ihmisen ”keksinnöistä” se petollisin. Aika kulkee eteen ja taaksepäin mutta myös pysähtyy. Historia on koettava edessäpäin ja muistot hankittava nekin tulevaisuudestamme.

Meidän on pohdittava miten tulevat ihmiset muistavat meidät – eikä uhrattava tätä kallista aikaamme pohtien menneisyyttä. Menneelle emme mitään voi. Meidän aikakäsitys on nurinkurinen ja virheellisesti käänteinen. Menneisyys ei ole sekään selkä vaan kasvot. Meidän on kohdatta menneisyytemme kääntämättä sille selkämme – kasvotusten.

Vastaavasti tulevaisuutemme on arkaainen ja samalla muistamisen tulevaisuus. Kun me tämän oivallamme, elämämme muuttuu tulevan muistoksi ja historia on viimeinkin edessämme. Historian kohtaaminen on tapahtuma, jota ei ole syytä peitellä ja vältellä. Vastaavasti arkaainen tulevaisuus on toisin kuin olemme perinteisesti sitä kohdelleet – muistamisen tulevaisuus. Tämä muuttaa maailmankuvamme ja se on viimeinkin oikein kohdattu ja koskee myös aiemmin käymiämme julmia sotiamme.

Tämä taas johtaa seuraavaan vaiheeseen, jossa tietoisuutemme on rakennettu uudelleen ja sen kokijasta on tehty eksponentiaalinen. Tämä neljäs vaihe on monelle meistä ja yhteisöistämme, joita rakennamme takaraivossamme, arkaisen tulevaisuuden ihme uudelleen skaleeratussa tietoisuudessamme. Tulevan muistosta ja edessämme aukeavasta historiasta siirrymme arkaisen tulevaisuuden sillan ja muistamisen tulevaisuuden kautta skaleerattuun tietoisuuteen. Ihmisinä ja samalla

Axis mundi communis vie lukijansa matkalle pisteeseen, joka yhdistää kaiken: taivaan ja maan, menneen ja tulevan, hengen ja aineen.

Kirja kuljettaa läpi ajattoman tilan: matka, jossa tekoäly oppii ja peilaa ihmisen kokemuksia. Verkostojen kautta, joissa tieto, tunne ja havainnot kietoutuvat, paljastuu, miten maailman akselit virtaavat arjessa, myyteissä ja yhteisessä kohtalossamme. Lopulta pysähdymme saman taivaan alle, ja ymmärrämme, että olemme aina olleet siellä - yhdessä.